

เอกสารเพื่อการถ่ายทอดเทคโนโลยี **ชุดความรู้ และเทคโนโลยี การพัฒนาที่ดิน**

สำนักนิเทศและถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาก่อนที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

การขยายพันธุ์หญ้าแฝก เพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำฟื้นฟูสภาพดิน

การใช้ประโยชน์หญ้าแฝก เพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ และการฟื้นฟูทรัพยากรดินอย่างมีประสิทธิภาพนั้น การผลิตกล้าหญ้าแฝกเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการเพิ่มปริมาณกล้าหญ้าแฝกให้มากตามความต้องการ โดยทั่วไปหญ้าแฝกมีการขยายพันธุ์ตามธรรมชาติด้วยเมล็ดหน่อและแขนง การขยายพันธุ์หญ้าแฝกนิยมใช้หน่อ เนื่องจากทำได้สะดวกรวดเร็ว การขยายพันธุ์หญ้าแฝกสามารถขยายพันธุ์ได้ 2 ประเภท คือ **การขยายแม่พันธุ์หญ้าแฝก และการขยายกล้าหญ้าแฝก**

การขยายแม่พันธุ์หญ้าแฝก คือ การนำแม่พันธุ์หญ้าแฝกที่มีลักษณะดี มาทำการขยายเพิ่มปริมาณ ทั้งการปลูกลงดิน ปลูกลงถุงพลาสติกขนาดใหญ่หรือการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ส่วนการขยายพันธุ์กล้าหญ้าแฝก คือ การนำหน่อที่ได้จากการขยายแม่พันธุ์มาเพาะชำเพื่อนำไปปลูกในพื้นที่ ได้แก่ กล้าในถุงพลาสติกขนาดเล็ก และกล้าหญ้าแฝกแบบรากเปลือย ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

การขยายแม่พันธุ์หญ้าแฝก

1. การขยายพันธุ์ในแปลงขนาดใหญ่

การขยายพันธุ์หญ้าแฝกในแปลงขนาดใหญ่เหมาะสมกับพื้นที่ที่มีการชลประทานและระบายน้ำดี สามารถปลูกลงแปลงขนาดใหญ่ โดยไม่ต้องยกร่องก็ได้ การเตรียมต้นพันธุ์โดยแยกหน่อจากกอ นำมาตัดใบให้เหลือความยาว 20 เซนติเมตร และตัดรากให้สั้น แขนในระดับน้ำสูง 5 เซนติเมตร เป็นเวลา 5-7 วัน รากจะแตกออกมาใหม่นำไปปลูกโดยใช้ระยะปลูกระหว่างต้น 50 เซนติเมตร และระหว่างแถว 50 เซนติเมตร หลังจากปลูกต้องให้น้ำอย่างสม่ำเสมอ เมื่ออายุได้ 1 เดือน ใส่ปุ๋ยสูตร 15-15-15 ต้นละ 1 ช้อนชา เมื่อถึงอายุ 4-6 เดือน ให้ขุดนำไปเพาะชำในถุงพลาสติก หรือเตรียมเป็นกล้ารากเปลือยสำหรับใช้ประโยชน์ได้ต่อไป

www.ladd.go.th

กรมพัฒนาที่ดิน สำนักปฏิบัติการไทย

ปลูกหญ้าแฝก ทั่วทั้งดิน แค้นดินไทยอุดมสมบูรณ์

การขยายพันธุ์หญ้าแฝก เพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นฟูลสภาพดิน

2. การขยายพันธุ์ในถุงพลาสติกขนาดใหญ่

การขยายพันธุ์โดยการปลูกในถุงพลาสติกขนาดใหญ่ โดยวางเป็นแถวคู่ติดกันระยะห่างระหว่างแถวคู่ 1 เมตร ยาวตามพื้นที่ใช้วัสดุปลูกที่มีการระบายน้ำดี เช่น ดินร่วน ทราย และขี้เถ้าแกลบ หรือขุยมะพร้าว ในสัดส่วน 1:2:1 การติดตั้งระบบน้ำพ่นฝอย หรือมีตาข่ายพรางแสง นำหน่อมาปักชำดูแลจนกระทั่งอายุ 4 เดือน จึงนำไปแยกหน่อเพาะชำต่อไป

3. การขยายพันธุ์โดยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ

การขยายพันธุ์โดยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ โดยการนำหน่อ หรือช่อดอกอ่อนของหญ้าแฝกมาผ่านกระบวนการใช้เทคนิคปลอดเชื้อ เพาะเลี้ยงบนอาหารสังเคราะห์ในห้องปฏิบัติการ ทำให้สามารถเพิ่มปริมาณหญ้าแฝกได้มากในเวลาที่ยรวดเร็ว จะได้กล้าหญ้าแฝกขนาดเล็กๆ ที่มีความสม่ำเสมอ และเมื่อนำกล้าหญ้าแฝกจากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อมาปลูก จำเป็นต้องใช้หน่อใหม่เป็นแม่พันธุ์อยู่เป็นระยะเพื่อให้ได้กล้าหญ้าแฝกที่มีคุณภาพ

การขยายกล้าหญ้าแฝกสำหรับใช้ปลูก

1. การเตรียมกล้าหญ้าแฝกเพาะชำถุงตัดรากให้สั้น

โดยการแยกหน่อจากกอ ตัดใบให้ยาว 10 เซนติเมตร นำมาล้างน้ำ มีดรวมกันวางลงบนขุยมะพร้าวที่ขึ้นหรือแช่ในระดับน้ำสูง 5 เซนติเมตร ในที่ร่มเงา 4 วัน แล้วจึงตัดหน่อที่ออกรากมาปักชำในถุงพลาสติกขนาดเล็ก (2x6 นิ้ว) และใส่วัสดุเพาะชำที่ระบายน้ำดี มีธาตุอาหารสมบูรณ์ ดูแลรดน้ำในสภาพเรือนเพาะชำ เมื่ออายุ 45-60 วัน ให้นำไปปลูกในพื้นที่ขณะที่ดินมีความชื้น

2. การเตรียมกล้าหญ้าแฝกแบบรากเปลือย

โดยการแยกหน่อจากกอ ตัดใบให้ยาว 20 เซนติเมตร ตัดรากให้สั้นวางบนขุยมะพร้าวที่ขึ้น หรือแช่ในน้ำให้ท่วมราก จนกระทั่งรากงอกขึ้นมายาว 1-2 เซนติเมตร นานประมาณ 5-7 วัน จึงนำไปปลูกในช่วงต้นฤดูฝน และหลังจากปลูกดินควรมีความชื้นติดต่อกันอย่างน้อย 15 วัน

ลักษณะเด่นของหญ้าแฝกในการอนุรักษ์

การที่หญ้าแฝกถูกนำมาใช้ปลูกในการอนุรักษ์ดินและน้ำ เนื่องจากมีลักษณะเด่นหลายประการ ดังนี้

1. มีการแตกหน่อรวมเป็นกอ เบียดกันแน่นไม่แผ่ขยายด้านข้าง
2. มีการแตกหน่อและใบใหม่ไม่ต้องดูแลมาก
3. หญ้าแฝกมีข้อที่ลำต้นถี่ ขยายพันธุ์โดยใช้หน่อได้ตลอดปี
4. ส่วนใหญ่ไม่ขยายพันธุ์ด้วยเมล็ด ทำให้ควบคุมการแพร่ขยายได้
5. มีใบยาว ตัดและแตกใหม่่ง่าย แข็งแรง และทนต่อการย่อยสลาย
6. ระบบรากยาว สานกันแน่นและช่วยอุ้มน้ำ
7. บริเวณรากเป็นที่อาศัยของจุลินทรีย์
8. ปรับตัวกับสภาพต่างๆ ได้ดี ทนทานต่อโรคพืชทั่วไป

ข้อมูลจาก : กลุ่มวิจัยและพัฒนาการใช้ประโยชน์หญ้าแฝกในการจัดการดิน
สำนักวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

■ สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่

- สำนักวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน โทร 0-2579-1792
- สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1-12
- กรมพัฒนาที่ดิน ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กทม 10900 โทร 0-2579-8515

หรือที่